

El reportatge fotogràfic de Pérez de Rozas sobre les col·lectivitats agrícoles a L'Hospitalet (1937)

L'exposició "Gràfica Anarquista. Fotografia i Revolució Social, 1936-1939" (novembre 2019, maig 2020)ⁱ produïda per l'Arxiu fotogràfic de Barcelona ens ha permès contextualitzar, datar i atribuir a la nissaga Pérez de Rozas l'autoria de les conegudes fotografies conservades a l'Arxiu Municipal de l'Hospitalet de l'Agrícola Col·lectiva de l'Hospitalet i de la visita de l'Emma Goldman l'any 1937.

A la mostra, que dedica un àmbit a Pérez de Rozas i les conquestes revolucionàries, hom pot contemplar una sèrie de catorze fotografies encarregades pel setmanari ¡¡Campo!! i que, en conjunt, constitueix l'únic reportatge gràfic que recull la importància d'aquelles conquestes socials en el camp a Catalunya.

La composició de les catorze fotografies responen a un mateix patró. L'escenari és un senzill despatx d'oficina amb una taula al centre envoltada per homes del camp. Com a elements comuns a destacar podem trobar, en alguns casos, una màquina d'escriure, un telèfon i de les parets pengen cartells o almanacs confederals. Les imatges corresponen a la Col·lectivitat Renaixement de Tremp, la Col·lectivitat de Teià, la Col·lectivitat de Santa Coloma de Gramenet, la Col·lectivitat de Montblanc, la Col·lectivitat de Rubí, la Col·lectivitat de Calonge, la Col·lectivitat Agrícola de Barcelona i el seu radi, la Col·lectivitat de Torroella de Montgrí, la Col·lectivitat de Sant Feliu de Llobregat i de l'Agrícola Col·lectiva de l'Hospitalet de Llobregat.

Sobre el fotògraf, Pérez de Rozas, podem consultar arreu el seu perfil biogràfic. Ens quedem però amb un extracte publicat per l'Arxiu fotogràfic de Barcelona amb motiu d'una altra exposició "Pérez de Rozas: Crònica gràfica de Barcelona 1931-1954"ⁱⁱ del que hem extret el següent:

"Carlos Pérez de Rozas Masdeu (Madrid 1893- Barcelona 1954) va ser un reporter gràfic i el fundador d'una de les nissagues de reporters gràfics que ha marcat la història del fotoperiodisme barceloní durant la major part del segle XX. (...)

Durant la Segona República, amb la incorporació de Pepe Luis i Carlos —els dos fills grans—, l'activitat professional del patriarca es va convertir en el negoci familiar. Per sobre de la singularitat de l'autoria, van continuar firmant les fotografies amb el segell «Pérez de Rozas». A partir de 1932, aquesta firma va quedar vinculada a la Crònica Gràfica, la iniciativa institucional de crear un arxiu fotogràfic sistemàtic i continu de la

vida pública de la ciutat. El projecte va constituir l'embrió del qual anys més tard havia de ser l'Arxiu Fotogràfic de Barcelona.

Entre 1936 i 1938, els Pérez de Rozas van treballar per la CNT-FAI documentant les conquestes revolucionàries i la vida a la rereguarda. Després de la guerra, paradoxalment, aquest fet no va ser un obstacle en el seu paper destacat com a reporters gràfics de la Barcelona franquista”.

La col·lectivització dels mitjans de producció va ser una de les fites més destacables del procés revolucionari que es va produir després del cop d'Estat feixista del 18 de juliol de 1936. Aquest procés revolucionari venia impulsat des de l'anarcosindicalisme i l'anarquisme format per la Confederació Nacional del Treball (CNT), la Federació Anarquista Ibèrica (FAI), de Joventuts Llibertàries de Catalunya (JLC) i Dones Lliures. El Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya publicava el 24 d'octubre de 1936 el decret que aprovava les col·lectivitzacions d'empreses industrials i comercialsⁱⁱⁱ.

Les col·lectivitzacions en el camp català van tenir menys incidència que a l'Aragó, Andalusia, la Manxa o el País Valencià. No obstant el setmanari ¡¡Campo!! en va deixar constància, com hem vist a través dels reportatges gràfics, d'experiències arreu del territori.

A l'Hospitalet, en un primer moment del procés revolucionari, es va distingir per la participació popular i sindical representada per l'organització anarquista CNT en els àmbits de poder i, en una segona etapa en la lluita pel control sobre els àmbits de distribució i d'abastament d'aliments^{iv}.

L'Agrícola Col·lectiva, amb seu a Ca n'Oliverasv, va ser l'organització que explotava i gestionava els conreus de la Marina, unes 1500 hectàrees. La zona cultivada anava des del Samontà fins a la Farola, ignorant que la zona del Port Franc era de Barcelona. Les terres es dividien en 35 zones de regadiu i 3 de secà i al capdavant de cadascuna de les quals hi havia un tècnic. Aviat van tenir un increment notable de la seva productivitat, esdevenint un referent d'organització en el sector.

L'activista i difusora del pensament anarquista, l'Emma Goldman va visitar Espanya en un parell d'ocasions amb el doble objectiu de conèixer i viure en una comunitat anarquista, dirigida per anarquistes, així com el de donar suport a la revolució social defensada per la CNT-FAI i el POUM en el context de guerra, molt qüestionat per altres sectors polítics i socials.

Pérez de Rozas, com a reporter gràfic, va cobrir la visita de l'Emma Goldman a l'Hospitalet el 1937 durant la visita a les explotacions agrícoles de la masia de Cal Vermell i de Ca l'Adela Oliveras. Només es conserven tres fotografies. Una va capturar el moment en què es trobava darrere d'un grup de dones treballadores amb cabassos on se separa la panotxa de les pellofes i a la seva esquerra amb una mà sobre la cama, sembla l'Augustin Souchy, director de l'oficina de propaganda de la CNT. En les tres imatges la veiem rebent les explicacions dels dirigents anarquistes i membres del Consell d'Administració de l'Agrícola Col·lectiva de l'Hospitalet.

El reportatge complet formava part del fons del Museu de l'Hospitalet i com a tal es va inventariar amb la numeració H-1247, H-1249, H-1250, H-1251, H-1252, H-1253 i H-2470. Posteriorment van ser cedides a l'Arxiu Municipal de l'Hospitalet qui les va integrar en el fons d'imatges, al que podem accedir [en línia a través del Portal d'Imatges](#).

Recentment l'Arxiu Municipal de l'Hospitalet contactà amb l'Arxiu Fotogràfic de Barcelona qui va identificar l'autoria de Pérez de Rozas de totes les fotografies de l'Agrícola Col·lectiva, és a dir, que aquestes fotografies formen part del fons Nissaga Pérez de Rozas. És per això que l'Ajuntament de Barcelona sigui qui té i gestiona els drets d'explotació de les fotografies d'aquest fons.

Sovint la realització d'exposicions contribueixen a l'esmena d'anomalies, com és el cas que ens ocupa. En aquesta ocasió ens ha permès identificar i datar unes fotografies que han estat el referent gràfic de la guerra civil a L'Hospitalet durant molts anys. D'ara endavant caldrà tenir present al reporter gràfic Pérez de Rozas.

Agustín Castellano Bueno

Museu de l'Hospitalet

L'Hospitalet de Llobregat, 24 de març de 2020

ⁱ https://ajuntament.barcelona.cat/arxiunicipal/arxiufotografic/ca/noticia/propera-exposicio-grafica-anarquista-fotografia-i-revolucio-social-1936-1939_874851

ⁱⁱ <http://ajuntament.barcelona.cat/arxiufotografic/virtuals/perez-de-rozas>

ⁱⁱⁱ "Decret de col·lectivització de les empreses industrials i comercials", Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya, núm. 302, p. 373-376 (28/10/1936). Disponible a [Consulta 19/10/1936]: <http://dogc.gencat.cat/web/.content/continguts/serveis/republica/1936/19360302.pdf>

^{iv} "Poder local i canvi socio-econòmic : L'Hospitalet de Llobregat (1936-1939)" / Carles Santacana i Torres. En: Identitats : revista del Museu de l'Hospitalet (l'Hospitalet de Llobregat), Núm. 0 (tardor 1987)

^v Aquest edifici es trobava al carrer d'Enric Prat de la Riba 335, al costat del Casino del Centre. Durant la Guerra Civil va ser la seu de l'Agrícola Col·lectiva de l'Hospitalet i posteriorment, acabada la guerra, seu local de la Central Nacional Sindicalista, més conegut com a sindicat vertical, i de la Falange. Ca n'Oliveras va ser enderrocada l'any 1977 amb la prolongació de la Rambla Just Oliveras. Alguns elements arquitectònics es conserven al Museu que es pot contemplar al porxo de Casa Espanya, a la part posterior accés pel carrer Molines. [03-Llinda amb relleu de Ca n'Oliveras. Peça del mes MLH](#)

Més informació:

Arxiu Municipal de l'Hospitalet – Portal d'imatges <<https://portalimatges.l-h.cat/fotoweb/archives/5000-Fotografies/?25=Agr%C3%ADcola%20Col.lectiva>>

Santacana i Torres , Carles : "Poder local i canvi socio-econòmic : L'Hospitalet de Llobregat (1936-1939)" . En: Identitats : revista del Museu de l'Hospitalet (l'Hospitalet de Llobregat), Núm. 0 (tardor 1987)

Santacana i Torres, Carles : La col·lectivització agrícola a Catalunya: el cas de l'Hospitalet En Plecs d'història local, ISSN 1130-5150, ISSN-e 2339-6997, Nº. 5, 1986, págs. 72-77

Santos, M.C. (2015). Emma Goldman i la guerra d'Espanya. Catxipanda, 2(1).Recuperat (Consulta: 18 de març, 2020), <http://wpu.ir/asn24>